

### ๓. โครงการจ้างครูอาสาสอนเด็กเร่ร่อนในเขตเมือง

#### หลักการและเหตุผล

ผลจากการสำรวจเมื่อปี ๒๕๓๙ โดยสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง ในขณะนั้น ปรากฏว่าในเขตเทศบาล ที่มีชุมชนหนาแน่นมีเด็กและเยาวชนเร่ร่อนอาศัยอยู่ตามสวนสาธารณะ ศูนย์การค้า ตลาดสด ตึกร้าง ป้ายรถสาธารณะ สถานีขนส่งและวัด โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ได้ดำเนินการ แก้ไขหรือช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการที่อาจไปก่ออาชญากรรม สร้าง ปัญหาต่อสังคมขึ้นเมื่อไหร่ก็ได้ จากความสำคัญของปัญหาของเด็กและเยาวชนดังกล่าว สำนักบริหาร การศึกษาท้องถิ่น จึงได้ตั้งงบประมาณเพื่อจ้างครูอาสาสอนเด็กด้อยโอกาสเพียงปีแรก ๑๐ แห่ง ต่อมาปี ๒๕๔๕ ประธานคณะกรรมการวิชาการวิสามัญวุฒิสภาพิจารณาศึกษาหามาตรการในการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก ด้อยโอกาส ได้ตั้งข้อสังเกตว่าทางราชการควรสนับสนุนในการจ้างครูอาสาเพื่อดูแลเด็กและเยาวชนให้มากขึ้น ส่วนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและพัฒนากิจการกรมเยาวชน สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จึงได้ตั้งงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กเร่ร่อนเพิ่มขึ้น ในปี ๒๕๔๖ เป็นต้นมาถึงปัจจุบันมีเทศบาลที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กเร่ร่อนด้อยโอกาส จำนวน ๙๑ แห่ง ซึ่งเด็ก ด้อยโอกาสที่เข้าข่ายได้รับความช่วยเหลือมี ๖ กลุ่ม คือ

๑. เด็กที่ถูกปล่อยประละเลย ได้แก่ เด็กเร่ร่อน เด็กขอทาน เด็กถูกทอดทิ้ง และเด็กกำพร้า เด็กสลัม/ ชุมชนแออัด
๒. เด็กถูกละเมิดสิทธิ ได้แก่ เด็กถูกทารุณ โสเภณีเด็ก เด็กถูกข่มขืนและการใช้แรงงานเด็ก
๓. เด็กประพฤติตนไม่เหมาะสม ได้แก่ เด็กติดยาเสพติด เด็กตั้งครุณนอกสมรส
๔. เด็กพิการ
๕. เด็กขาดโอกาส ยากจนเข้าไม่ถึงบริการ ได้แก่ เด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือ เด็กถูกรกรรกรก่อสร้าง ลูกกรรกรว่างงาน เด็กชนกลุ่มน้อย เด็กที่ไม่ได้รับสัญชาติไทย เด็กที่ไม่มีสูติบัตรหรือทะเบียนบ้าน
๖. เด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ ได้แก่ เด็กเป็นเอดส์ เด็กกำพร้า เพราะพ่อแม่ตายเพราะ เอดส์

#### วัตถุประสงค์

๑. ลดพฤติกรรมเสี่ยงกลุ่มเด็กเร่ร่อนและเด็กด้อยโอกาส
๒. พัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเด็กเร่ร่อนและเด็กด้อยโอกาส
๓. ประสานความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ผู้ปกครอง โรงเรียน ชุมชน ให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่ม เด็กเร่ร่อนและเด็กด้อยโอกาส

#### งบประมาณที่ใช้ดำเนินการ

๑๙๐,๓๔๐บาท

### วิธีการดำเนินการ

ครูอาสาสอนเด็กด้อยโอกาสจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ให้การศึกษาแก่เด็กตามสถานศึกษาที่เด็กรวมตัวกันอยู่ให้เด็กมีความรู้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม พัฒนาไปในแนวทางที่ถูกต้องจนช่วยเหลือให้เด็กกลับคืนสู่ครอบครัว หรือเข้าเรียนต่อ หรือประกอบอาชีพสุจริตหาเลี้ยงชีพได้ โดยมีวิธีการดังนี้

๑. วิเคราะห์กำหนดพื้นที่ในการทำงานตามสถานที่ที่เด็กส่วนใหญ่รวมตัวกันอยู่ เช่น ตลาดโต้รุ่ง สถานีรถไฟ ตลาดสด

๒. จัดหาอุปกรณ์สนามที่จำเป็นไปใช้เป็นสื่อในการสร้างความคุ้นเคยให้กับเด็กเร่ร่อนหรือเด็กด้อยโอกาส อุปกรณ์ที่ใช้มีความหลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจและตอบสนองความต้องการของเด็ก เช่น เกม อุปกรณ์การเรียน ขนม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้สามารถสร้างความไว้วางใจในตัวครูอาสา ซึ่งจะ使得เด็กเล่าชีวิตส่วนตัวให้เขาฟัง

๓. เก็บและจดบันทึกการออกพื้นที่ปฏิบัติงาน ได้แก่ ข้อมูลประวัติของเด็ก ครอบครัว พฤติกรรม ปัจจัยที่นำไปสู่การเร่ร่อน หรือขาดโอกาสทางการศึกษา สิ่งที่สังคมกระทำต่อเด็ก โดยข้อมูลดังกล่าวรวบรวมจากเด็กตัวเอง เพื่อนของเด็ก ผู้ปกครอง และผู้ที่อยู่ร่วมกับเด็ก

๔. จัดกิจกรรมโดยให้มีกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การแนะแนวให้คำปรึกษา การดูแลสุขภาพตนเอง ความรู้ด้านกฎหมาย พระราชบัญญัติ คຸ່ມครองเด็ก และสิทธิเด็ก การปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่ใช้ร่วมในการปฏิบัติ

๕. จัดกิจกรรมเสริมในรูปแบบแปลกใหม่ เพราะเด็กมักจะมีความตื่นตัว ชอบสิ่งแปลกใหม่ ทำทหายกิจกรรมเหล่านี้ ได้แก่ การเข้าค่ายพักแรม การเดินป่า ต้องสอดคล้องกับความสนุกสนาน เด็กได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับคนอื่น ได้รู้จักปรับตัวให้ได้เข้ากับผู้อื่นได้ รู้จักเสียสละ และสามัคคี ฯลฯ

๖. แนวทางในการช่วยเหลือเด็กที่จำเป็นและเหมาะสม สามารถนำเด็กกลับสู่ครอบครัวด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกัน

๗. ประสานโรงเรียนเพื่อส่งเด็กเข้าเรียนต่อตามความเหมาะสม รวมทั้ง ทำความเข้าใจกับครูและผู้ปกครองให้ยอมรับและเข้าใจในตัวเด็ก

๘. ประสานงานกับทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อหาแหล่งฝึกงานให้เด็กที่ไม่ต้องการเรียนหนังสือหรือต้องการจะหางานทำ

๙. รายงานผลการปฏิบัติงานและข้อมูลเกี่ยวกับเด็กให้เทศบาลให้ประสานความช่วยเหลือและรายงานต่อให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

### ผลการดำเนินงาน

ดำเนินการต่อเนื่องปีที่ ๔ โดยจ้างครูอาสาสอนเด็กเร่ร่อนในเขตเมือง จำนวน ๑ คน ปัจจุบันมีเด็กในโครงการทั้งสิ้น ๔๓ คน และอยู่ในช่วงอายุ ๑๖-๑๙ ปี ส่วนใหญ่เป็นเด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิงซึ่งจะอยู่ในช่วงของการเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คือนักเรียนที่เรียนไม่จบในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและไม่มีโอกาสได้เรียนในช่วงชั้นดังกล่าว เนื่องด้วยสาเหตุ ดังนี้ ฐานะยากจน ติดยาเสพติด ติดเกมส์ มั่วสุมและอื่น ๆ ในปีการศึกษาที่ผ่านมาได้ทำการส่งต่อไปยังสถานศึกษา ๓ คน โดยส่งเข้าสถานศึกษานอกระบบ